

TEDENSKESLIKKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto V.

V Ljubljani, dne 11. aprila 1929

15. števil.

Nosorogi, živali iz davnih dob.

V podzemeljskih jamah najdemo ostanke raznih bitij, ki nam pričajo, kaj vse se je nekoč nahajalo na naši zemlji. Dočim je na površju zemlje vse strohnelo, bilo odplavljeno, ali pa pogrezneno in zakopano, je v podzemeljskih prostorih ostalo manj ali več ohranjeno. Baš zaradi tega je zelo važno raziskavanje podzemeljskega sveta. Znani so razni potopi. O enem takem potopu, nazvanem vesoljni potop, čitamo celo v Sv. pismu. Bilo jih je seveda več. Poleg potopov so bile na naši zemlji ledene dobe, ki so uničile skoraj vse življenje. Ostanke takih predpotopnih živali najdemo v podzemeljskih jamah.

Živali in pa tudi človek so se skrivali v votlinah, v katere je bil vhod takrat gotovo dosti lažji, kakor danes, ko so razni potresi, kakor tudi vodovja, vhode največkrat popolnoma ali pa vsaj deloma zasuli. Nekaj živali ali ostankov, delov istih, pa je voda odnesla v podjezemlske prostornine.

Raziskovalci jam najdejo v podzemeljskih prostorninah mnogo okostij, kakor tudi razne predmete človeka, ki je živel v tistih davnih dobah. Iz vsega najdenega se sestavljajo razna bitja, ki se zopet skupno primerjajo s predmeti in tako ugotavlja in razmotriva življenje davne dobe. Najdino ene jame se primerja z najdino druge, dokler se ne pride do važnih zaključkov.

Tako poznamo danes dobo čudne, slonu podobne živali, nazvano mamuta, dobo odnoso pokrajino severnega jelena, zelo važna je tudi doba jamskega medveda, čigar okostje imamo priliko videti tudi v našem muzeju.

Večina živali ledenih in predpotopnih dob pa danes več ne živi, ali pa so se tekom let zelo spremenile. Le ena žival iz davne dobe je ostala nespremenjena, njeno okostje je danes prav tako kakor v davni dobi, in to je nosorog. Seveda se je njegovo bivališče znatno spremenilo. Dočim najdemo kosti nosoroga iz ledene dobe v Evropi, danes prebiva le še v južni Afriki ter v Aziji, v zapadni Indiji in še tukaj je zelo redek.

Nosorog je velikanska žival, tehta nad 3000 kg. Dolg je 3.75 m. Jetra doraslega nosoroga tehtajo 13 kg, vranca 5.5 kg, srce pa celih 11 kg. Če bi imela naši voli tak drob, bi lahko priredili iz njega precej mastne pojedine. Najbolj značilna je nosorogova koža, ki tvori mestoma pravi oklep. Prodre ga le posebna krogla, izstreljena iz izredno močnega naboja. Čudni kožni oklep je zvezan z mehkešo kožo, ki omogoča, da se žival more pregibati. Mogočno stvarstvo pa ta oklep ni dalo zaradi današnjih ostrih izstrelkov, marveč zaradi tega, da si velika žival lahko poišče primerno skrivališče. Če bi nosorogi ne imeli teh oklepov, bi bili gotovo že izumrli in mi bi poznali le še njih okostja. Tako pa, ker imajo debelo kožo, se lahko zarijejo v največjo in najgostejšo goščavo, kamor je dostop drugim bitjem popolnoma onemogočen. V tako goščavo ne prodre niti krvoločni tiger, niti še bolj nevarno bitje — človek. Glavo ima

nosorog sorazmerno, le oči so kaj majhne, neprimerne močnemu truplu. Ime je dobila žival od roga, ki ga ima nad nosom. Afriški nosorog ima po en rog, indijski pa dva. Ti rogovi, ki jih žival uporablja v borbi proti svojim napadalcem, so zelo močni in tekom let odpadejo, a kmalu zrastejo novi. Nosorog pa je po mnenju afriških lovcev najnevarnejša žival. Lovci na nosoroge mora imeti izborna puško, kajti krogla drugače žival samo rani. Ranjena žival se takoj obrne proti napadalcu in gorje mu, če nima kritja. Kljub svoji neokretni obliki pa je hiter in lovec kaj kmalu dohiti. Zlesti na drobnejše drevo nič ne pomaga. Nosorog drevo izruče in gorje beguncu. Neko Angležinj je napadel v avtomobilu, ki se ni mogel dosti hitro kretati po slabih potih azijskih gozdov. Zbil je avto ter usmrtil lovkinjo in njenega spremljevalca.

Če vidimo sliko ogromne živali ali čitamo o njeni teži, se ne hote vprašamo, od kaj neki se li živi to prazgodovinsko bitje?

Mnogi se motijo. Ko slišijo, kako nevaren je lov na nosoroga, si predstavljajo nosoroga kot skrajno krvoločno žival. Ali temu ni tako. Nosorogi so v splošnem mirne živali, ki se hranijo samo z rastlinami. Navadno pulijo večje šope trave, podobno kot naša goveda.

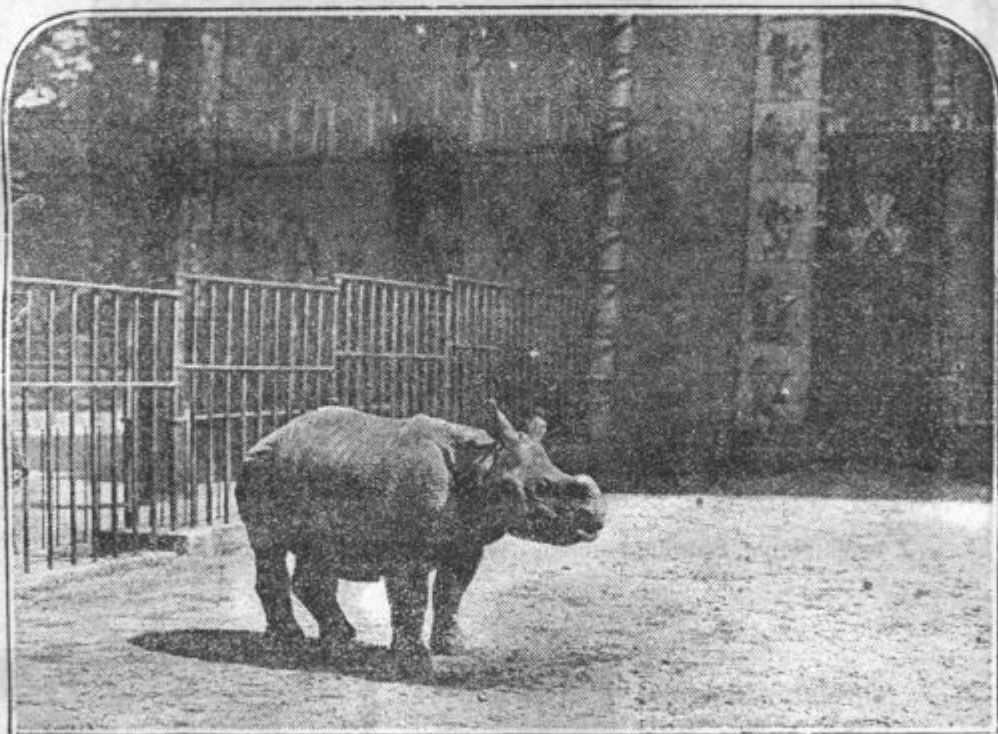
Čitatelja pa iznenadi tudi sledeče: Nihče si ne misli, da je nosorog prava planinska žival, ki ne prebiva v nižavskih ravninah, marveč se pase po visokih planinah, karkršnih je pri nas kaj malo; če so pa, so navadno neplodne, polne kamenja ali pa celo v večnem snegu ali ledu. Nosorog živi v višinah 2000 do 3000 m.

Iz življenja nosorogov pa je zelo zanimivo tudi to, kako jim služijo druge živali. V mehkih delih

kože, ki vežejo močen kožni oklep, se naselijo zajedalci, kakor uši, ličinke in razne druge golazen, ki se je nosorogi nikakor ne morejo rešiti. Ne morejo jo doseči z ustmi, pa tudi noge so jim za to prenerodne. Ali tudi za to je poskrbela modra stvarnica. K nosorogom prilete posebne vrste ptice, ki sedajo na živali, na stoječe ali ležeče in jim kratkoma očistijo kožo zoperne golazni.

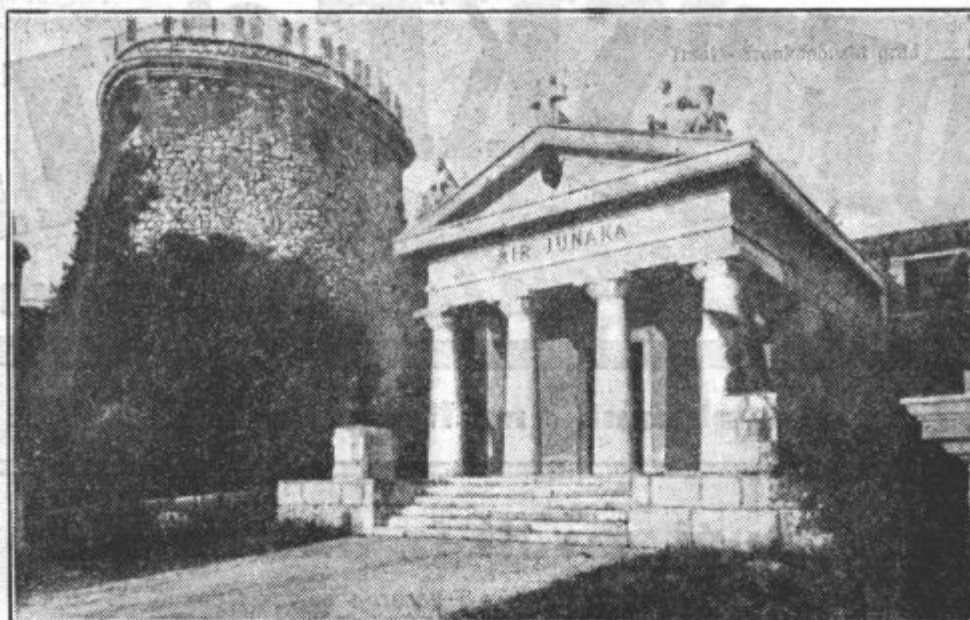
Nosorogi so tem pticam kaj prijazni in se niti najmanj ne razburijo, kadar po njih posedajo in kljujejo kožo. Omenjene ptice pa nosoroge opozarjajo na nevarnosti. Kakor hitro začutijo kakega nasprotnika, že pričnejo kričati in nosorogi jo odkurijo v varna zavetišča. Ta zanimivi pojav so pojasnili prirodoslovci šele v zadnjih letih. Dolgo si niso mogli razlagati omenjenega čudnega družjenja. Ker pa je kljub vsem prirodnim ohranjenjem obstojala nevarnost, da bi znali nosoroge tekom let le iztrebiti, je sedaj Anglija prepovedala uničevanje nosorogov.

Pri nas imamo kaj redko priliko videti nosoroge, bodisi v živalskih vrtovih, kakor tudi po menežarijah. To pa zaradi tega, ker se te živali kaj spretno skrivajo in svoje mladice do skrajnosti branijo. Kjer pa nosoroge imajo, jih lahko obdrže skozi dolgo dobo let, kajti nosorog doživi visoko starost tudi v ujetništvu, v živalskih vrtovih.

Vincenc Cankar, gospodar, vodja in načelnik ameriških Slovencev.

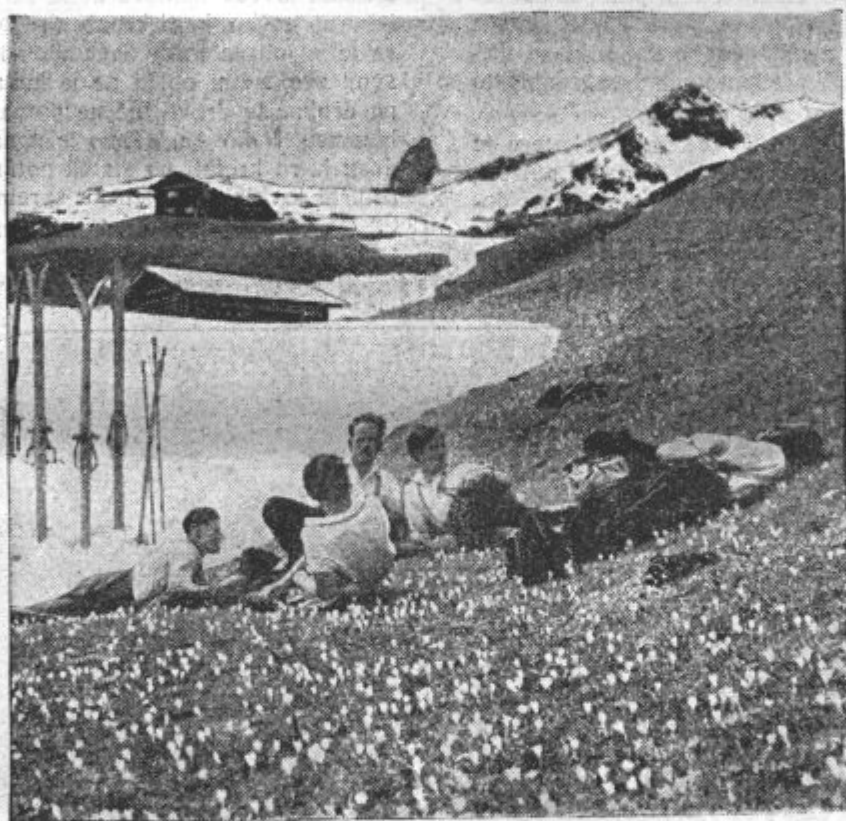
Trsat pri Sušaku, nekdanja last Frankopanskih vitezov.

Zgoraj: Andrej Batagelj, komisar na postaji Jesenice, ki so bile pred kratkim povišane v mesto. — Spodaj: Lampret Budan, jeseniški postajni načelnik, ene izmed najvažnejših v naši državi, preko katere prihaja velik del našega uvoznega odnosno odhaja izvoznega blago v tujino. Jeseniška postaja je važno križišče, kjer se križajo železniške proge, vodeče od morja, od juga v notranjost Evrope in od tu proti severu, zahodu in vzhodu.

Inženjer dr. Fr. Podbrežnik, doma iz Gorenjega grada na Štajerskem, je kljub svoji mladosti velik znanstvenik. Prejel je kraljevo nagrado 10.000 Din za izborno gospodarsko razpravo.

Z naših planin. Spredaj pomlad, lepo cvetje, zadaj zima, sneg in led.

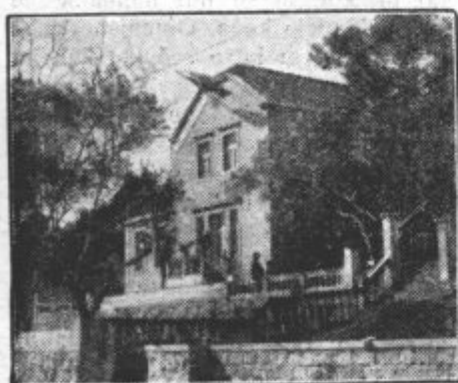

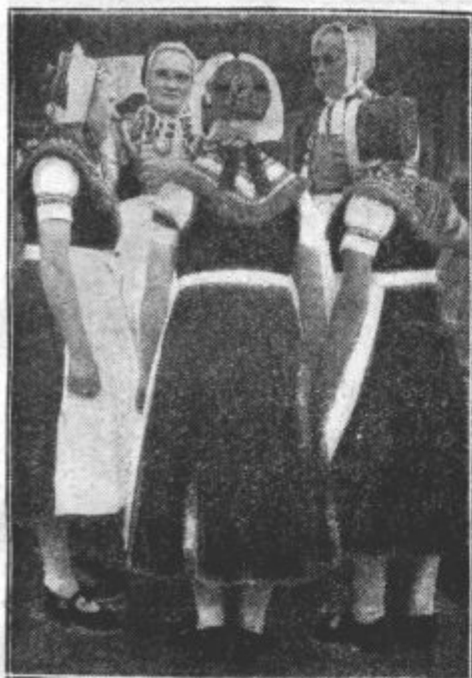
Vrli igralec ljubljanskega gledališča Janez Cesar v vlogi kmeta Buče.

Najboljši slovenski tekači, člani sportnega društva Hrije. Od leve na desno: Senčar, Tinta, Kumer, Špora, Hladnik, Banovec, Vidmar.

Na levi vila Gorenjca, upokojenega kapitana voj. broda Adolfa Mladča v Dubrovniku.

Te dni je obiskal Ljubljano Jan Skała (v sredini zgoraj), urednik časopisa, ki izhaja v najmanjšem slovanskem narodu, med lužiškimi Srbi. Lužiški Srbi so ostanki močnega slovanskega plemena, ki je prebivalo skoraj po vsej današnji Nemčiji in bilo izpodrinjeno od Germanov. Danes so lužiški Srbi, ki jih je še kakih 170.000, naseljeni na Saškem in Prusovskem. Nimajo pa nobenih šol, kakor jih imajo pri nas Nemci, le krščanski nauk jih v nekaterih krajih poučujejo v materinščini. Na desni vodja lužiških Srbov dr. Muha Arnošt, na levi pa skupina lužiških Srbkinj v narodnih nošah.

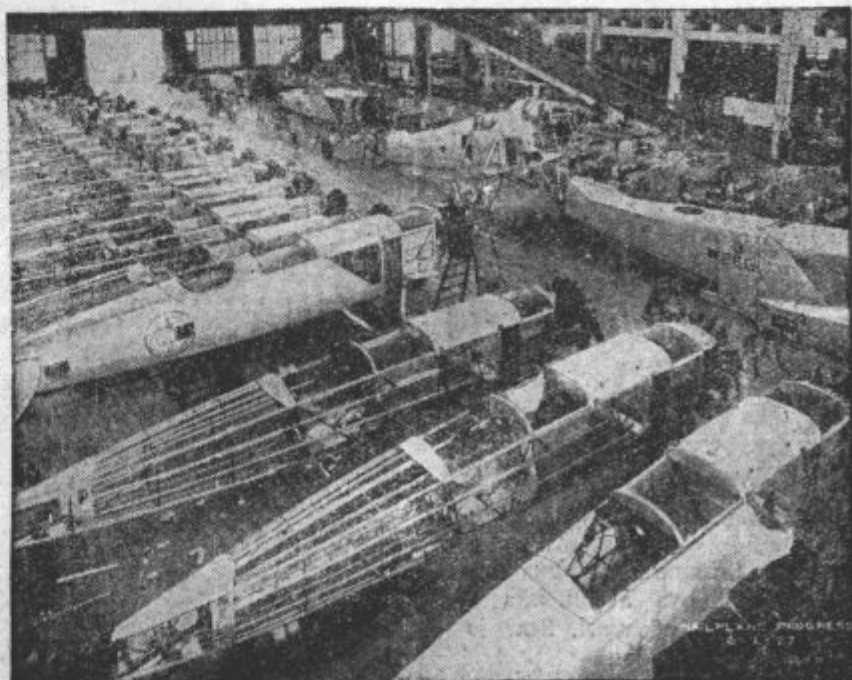
Na levi: Dr. Ignacij Seipel, avstrijski kan- celar (min. predsed- nik), je te dni nena- doma odstopil s ce- lokupno vlado. BI je minister že v Av- striji, tik pred pre- vratom.

Poglavarji Indijancev, plemena, ki že izumira. Ko je bila Amerika odkrita, so našli Evropci mogočna indijanska plemena, ki so bila deloma zelo bojevita. Tekom let so pa Indijanci poleg evropske kulture sprejeli tudi slabe evropske razvade, udali so se pijači, se pomešali z Evropci, kar je imelo za povod, da čisto staro plemo izumira kljub prizadevanju, da bi ga ohranili.

V zadnjih vojnah se je izkazalo, kako važna je za vojake kritna barva, to je taka, ki se kaj malo razlikuje od prirodne barve kraja. Zaradi tega vidimo italijanske vojake pri vajah v snegu belo oblečene.

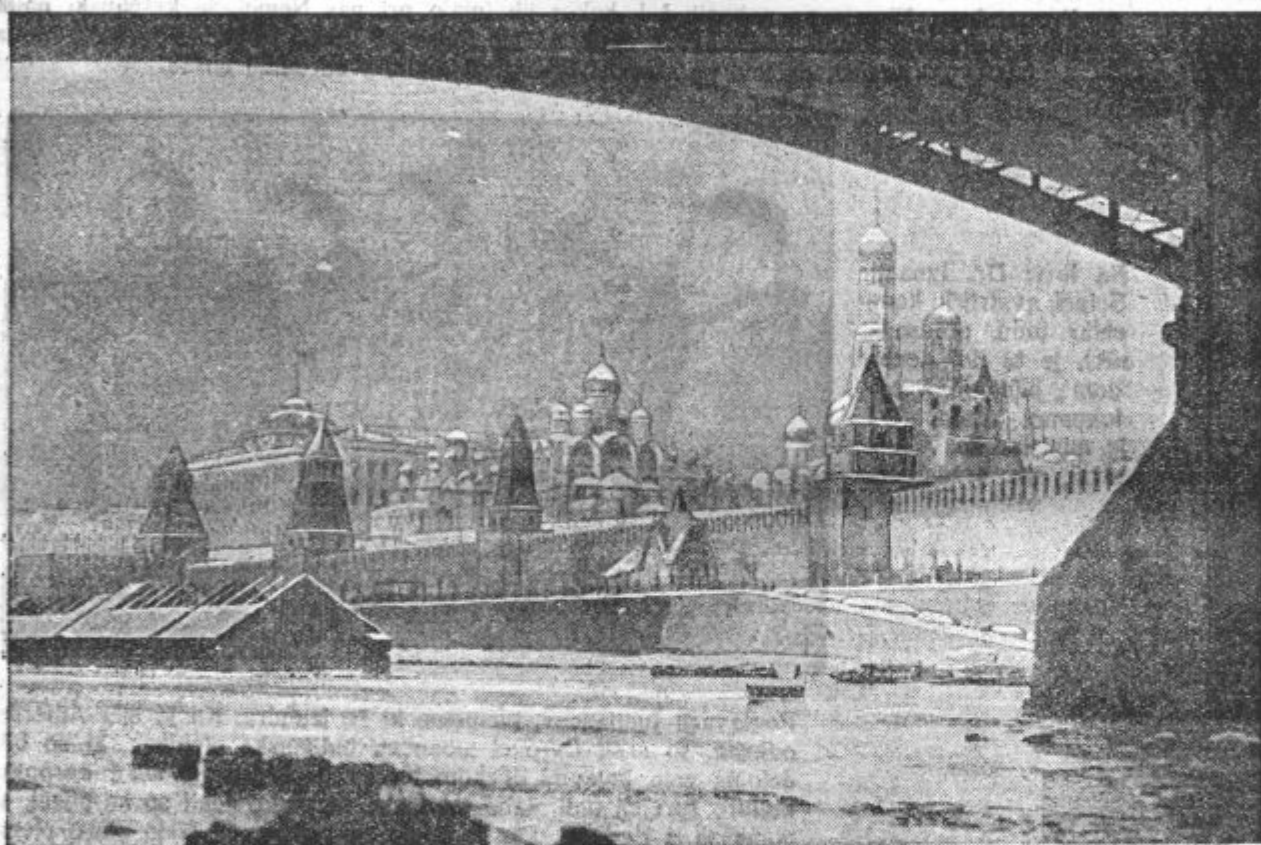
Kakor izgleda, bomo v doglednem času imeli zračni promet tako razširjen, kakor je danes avtomobilski. V Ameriki imajo priprav- ljenih že vse polno zračnih vozil, nazvane ose, ki bodo tudi pri nas kmalu zabrenčale.

Velikonočne slavnosti v Sevri na Španskem. Dekleta trosijo na procesijo cvetje.

Belgijski rudarji, opremljeni z rešilnimi pripravami, pred odhodom v jamo, kjer je v globočini 700 m ponesrečilo 25 njihovih sodrugov.

Služkinja, ki je ukradla veliko vsoto denarja in nato dobro igrala vlogo grofice. Končno pa so jo le izsledili in zaprli.

Na levi: Kremelj, poslopje, kjer prebivajo in vladajo boljševiški poglavarji današnje Rusije.

Karol Benz, izumitelj prvega dobro uporabljivega avtomobila v Nemčiji, je te dni umrl. Star je bil 85 let.

Na desni: Kašin, predsednik sovjetskega odbora, v krogu svoje družine.